

## PFU-SAK NR. 128/14

**KLAGER:** Initiativretten, ved Norsk Presseforbunds generalsekretær  
**ADRESSE:** Rådhusgata 17, Oslo  
**TELEFON:**  
**PUBLIKASJON:** Costume  
**PUBLISERINGSDATO:** Nr. 04/april og Nr. 06/juni 2014  
**STOFFOMRÅDE:** Mote  
**GENRE:** Reportasje  
**SØKERSTIKKORD:** Dobbeltrøller, integritet og troverdighet, tekstreklame  
**REGISTRERT:** 13.05.2014  
**BEHANDLET I SEKR.:** 13.05.2014  
**BEHANDLES I PFU:** 26.08.2014  
**FERDIGBEHANDLET:** 26.08.2014  
**BEHANDLINGSTID:** 103 dager  
**KLAGEGRUPPE:** Generalsekretæren  
**PFU-KONKLUSJON:**  
**HENVISNING VVPL.:**  
**RETTSBEHANDLING:**  
**OMTALE/ANONYM.:**  
**MERKNADER:**

### SAMMENDRAG:

**Costume** brakte i april-utgaven (**nr. 4/2014**) en 9-siders lang fotoreportasje + cover av Pia Tjeltas egendesignede kleskolleksjon. Tittelen på forsiden var «**SE PIA TJELTAS DRØMMEKJOLER**». Inn i bladet var tittelen «**SE MIN KJOLE**» og ingressen:

«Skuespiller Pia Tjelta (36) har det siste året vært i en altoppslukende designboble. Resultatet er tolv vakre kjoler laget i samarbeid med By Ti Mo i anledningen deres 10-årsjubileum.»

Byline-teksten stod slik:

**Tekst: Hélène Andersen Foto: Jørgen Gommæs Styling: Vanessa Rudjord  
Hår og Makeup: Agnes Gulbrandsen Fotoassistent: Martin Rustad Joahansen.**

I reportasjen intervjues Pia Tjelta om sin kolleksjon og samarbeidet med By Ti Mo. Flesteparten av kjolene er avbildet i reportasjen.

Costumes redaktør er Vanessa Rudjord.

I **Costumes** juni-utgave (**nr. 6/2014**) publiseres en 18-siders lang fotoreportasje + cover av Jenny Skavlans egendesignede bikinikolleksjon. Forsidetittelen er «**EKSKLUSIVT! SE JENNY SKAVLANS BIKINI-KOLLEKSJON**». Inn i bladet er tittelen «**JENNY**» og ingressen;

**«Jenny Skavlan kastet klærne og viste frem sin nye badetøyskolleksjon på en strand i Thailand. Her er det brennhete resultatet - eksklusivt for Costume.»**

Byline:

**«Foto: Jørgen Gommæs Styling: Vanessa Rudjord.»**

Samtidig publiseres et tosidert intervju av Skavlan med tittelen «JENNYS drømmebikini» og ingressen:

**«Er det noe denne dama ikke kan? Nå har Jenny Skavlan designet sin første kolleksjon i samarbeid med det norsk-brasilianske badetøysmerke Porto Brazil. Stikkord: rette linjer, kjølige farger og dampende hett.»**

Byline:

**«Av: Redaksjonen Foto: Jørgen Gommæs»**

#### **KLAGEN:**

**Klager** er generalsekretæren i Norsk Presseforbund som benytter initiativretten (§ 4 i PFUs vedtekter).

Klager skriver at Costumes redaktør Vanessa Rudjord er venninne med Pia Tjelta og Jenny Skavlan og mener at Rudjord, i de to påklagede tilfellene, blander roller (redaktør, stylist og venn) på en måte som ikke er forenelig med god presseskikk. Det hevdes brudd på Vær Varsom-plakatens punkt 2.2 (vern om integritet og troverdighet) og Vær Varsom-plakatens punkt 2.3 (unngå dobbeltroller). Som følge av dette påstås også brudd på Tekstreklameplakaten.

Klager understreker at hun i utgangspunktet ikke har grunn til å stille spørsmål til at Costume ønsker å vise Tjeltas kjoler eller Skavlans bikini. Tvert imot er det relevante artikler for et blad som Costume. Klager skriver: «Når redaktøren imidlertid selv velger å aktivt bidra til hvordan de to nevnte venninnene blir fremstilt på trykk, i en sammenheng der de har sterke kommersielle interesser, undergraver hun redaksjonens troverdighet.» Det vises også til at det ikke fremgår av artiklene hvilket forhold Rudjord har til de to.

Om Tjelta-oppslaget skriver klager: «Tjelta er en nær venninne av redaktør Rudjord, de har vært omtalt som dette i flere medier de siste årene. Redaktør Vanessa Rudjord er oppført som stylist for artikkelen [...] Som en aktiv del av teamet, oppsøker her redaktøren en dobbeltrolle der hun direkte påvirker hvordan venninnen og hennes kjoler blir presentert i bladet. Det blir ikke opplyst til leserne om de tette båndene mellom redaktør og intervjuobjekt/fotomodell. Derigjennom gjør hun det også vanskelig for de andre i det redaksjonelle teamet å utøve sin uavhengighet.»

Det understrekes av klager at mange redaktører har nære venner, og at det heller ikke er første gang nære venner omtales i en redaktørs publikasjon. «Dette er en type inhabilitet som de fleste redaktører må forholde seg til. Når redaktøren aktivt tar del i den direkte redaksjonelle fremstillingen av en sak der venninnen har klare kommersielle interesser av eksponeringen, men uten å være åpen overfor leserne om de tette båndene, forsterkes inhabiliteten på en unødig måte som bryter med VVp. 2.2 og 2.3.»

Også i Skavlan-reportasjen medvirker redaktør Rudjord som stylist: «Jenny Skavlan er en venninne av Vanessa Rudjord, de har opptrådt sammen ved flere anledninger.» Det vises til Rudjords Instagram-konto med bilde fra fotoshooten til Thailand (se vedlegg). Her kommer det også frem at Skavlans ektefelle og Rudjords samboer var med på turen. Klager skriver: «Også i denne saken inntar redaktøren en aktiv dobbeltrolle ved selv å reise til Thailand og bidra til det redaksjonelle resultatet, uten at deres tette bånd blir gjort kjent overfor leserne. Denne artikkelen mener jeg representerer et brudd på VVp 2.2 om at redaksjonelle medarbeidere skal unngå dobbeltroller som kan svekke deres redaksjonelle troverdighet samt at man skal vise åpenhet om forhold som kan påvirke redaksjonelle medarbeideres habilitet.» For øvrig viser klager til at Skavlans ektefelle er avbildet på ett av bildene i reportasjen.

Til sist skriver klager: «På grunn av denne aktive, men skjulte, dobbeltrollen som redaktøren oppsøker, mener jeg det redaksjonelle innholdet som en konsekvens bryter med Tekstrekklameplakaten, jfr. formuleringen om at "Medienes troverdighet er avhengig av et klart skille mellom journalistisk materiale på den ene siden og reklame/sponsing/produkt plassering og annet ikke-journalistisk materiale på den andre. Publikum skal være trygg på at det redaksjonelle stoffet springer ut av en selvstendig og uavhengig journalistisk vurdering og at innhold og presentasjon er uten bindinger til utenforstående interesser". Videre: "Tekstrekklame oppstår når produkter og kommersielle interesser blir eksponert eller positivt omtalt på redaksjonell plass ut fra andre hensyn enn uavhengig og kildekritisk journalistikk". Sett på bakgrunn av de personlige tette båndene som finnes i disse sakene, mener jeg at redaktøren bidrar til at ingen av medarbeiderne kan utøve sin frihet til å være kildekritiske og uavhengige.»

For øvrig gjør klager PFU oppmerksom på at hun er nær venninne med Gry Bjørhovde som er direktør i Bonnier.

#### **TILSVARSRUNDEN:**

**Costumes** tilsvaer er skrevet av forlagsdirektør Gry Bjørhovde. Hun avviser klagen.

Costume viser innledningsvis til den store nyhetsinteressen rundt lanseringen av Tjelta/Skavlans kleskolleksjoner og mener begge sakene i seg selv er helt i tråd med magasinets oppdrag; å bringe nyheter innen mote til sine lesere. Costume merker seg at også klager er enig i det. Slik Costume ser det, er klagen knyttet til Rudjords rolle som a) redaktør for bladet, og b) stylist i de to artiklene.

Om redaktørrollen skriver Costume at for nisjepublikasjoner er det «nær sagt umulig ikke å finne relasjoner mellom enkeltpersoner i redaksjonene og andre aktører i den aktuelle bransjen/nisjen. [...] Etter vårt syn kan ikke Rudjords rolle som ansvarlig redaktør i seg selv tilsi et brudd på VVP.» Videre: «Å fortolke VVP slik at norske medier ikke kan gi redaksjonell omtale til personer som har forbindelser til mediets ansvarlige redaktør, eller øvrige redaktører og/eller redaksjonelle medarbeidere i mediet, uten samtidig å opplyse forbindelsen, vil skape utfordrende arbeidsforhold i norske medier.»

Costume ber PFU tenke over følgende utfordringer:

\* Hva med kulturredaktør i en dagsavis som er venn med regissør og sistnevntes film får positive omtale av anmelderen i avisen – noe som utvilsomt har verdi for regissøren, bør det da opplyses om relasjonen?

\* Hva om en redaktør har en personlig relasjon med en politiker, skal det da opplyses om relasjonen hver gang mediet omtaler politikeren?

\* Eller sportsredaktøren som er venn med en idrettsutøver, talkshow-vert venn med en gjest i studio som er aktuell med ny plate/bok/turne skal en relasjon/vennskap mellom de to opplyses?

Hvor skal grensen gå for når en relasjon er sterk nok til at det er nødvendig å opplyse om det? spør Costume. Blir konsekvensen at redaktører må opprette registre over alle sine personlige relasjoner ettersom det ikke kan forventes at alle redaksjonelle medarbeidere kjenner sine redaktørs personlige relasjoner? Hva med andre redaksjonelle medarbeidere? Slik Costume ser det, må det være konkrete omstendigheter ved den konkrete redaktørs – eller redaksjonelle medarbeiders opptreden, som gjør at mediene troverdighet settes på prøve.

At Rudjord har medvirket som stylist har ikke påvirket journalistikken i de to påklagede reportasjene, skriver Costume og viser til at den kritiske journalistikken utøves i forkant av et fotoopptak, når man tar beslutningen om hvorvidt saken er relevant og aktuell. Costume understreker at ingen av intervjuene er gjort av Rudjord: «Det er vanskelig å se i hvilken fase av selve fotoshootet det skal utøves kritisk journalistikk som reiser problemer i forhold til mediens uavhengighet [...] Vi kan derfor ikke se hvordan Rudjords tilstedeværelse under fotoshootet i det hele tatt kan reise spørsmål i forhold til mediets uavhengighet [...] En stylist er mao ikke en journalist eller fotograf som kan «vri» fremstillingen av en sak.»

Det vises ellers til at Rudjord har bakgrunn som stylist og har vært en av magasinetts mest aktive stylist: «For hennes vedkommende er det altså ikke tale om en situasjon hvor en redaktør trer ut av sin normale funksjon og opptrer i en unormal rolle. Det er tvert imot normalt at Rudjord opptrer som stylist».

Ifølge Costume er det også helt vanlig at en sjefredaktør i magasinbransjen er til stede under store og bærende fotoopptak: «Det å ivareta konsept og uttrykk i en stor bildereportasje – herunder coveropptak – er en del av sjefredaktørens oppgave, ikke minst ved så omfattende og så på alle måter ressurskrevende reportasjer som det her er snakk om.»

Det er offentlig kjent at det eksisterer en godt kjent vennsapsrelasjon mellom Tjelta og Rudjord, skriver Costume og mener derfor en eventuell åpenhet er tilstrekkelig ivaretatt. Når det gjelder Rudjord og Skavlan avvises det at de to er nære venninner. Costume skriver at de to kjenner hverandre gjennom en profesjonell sammenheng. At Rudjord var gjest i Skavlans bryllup beror først og fremst på at Skavlans ektefelle og Rudjords samboer er gode venner, noe som innebærer at Rudjord og Skavlan de siste par årene har møttes privat: «I den grad de bildene Rudjord har publisert på sosiale medier i denne sammenheng er relevante for klagen, mener vi at de kun bidrar til å vise åpenhet om relasjonen mellom partene.»

Til sist skriver Costume at det i utgangspunktet er uproblematisk for bladet å gi habilitetsopplysninger i forbindelse med redaksjonelle saker, men etterspør hvor grensen skal gå for når det er nødvendig. Slik Costume ser det, er reportasjer om kjoler og bikinier tross alt relativt uviktige i den store sammenheng. Det understrekes at Rudjord ikke har utøvet noen konkret påvirkning av det meningsbærende innholdet i bladet.

Når det gjelder Tekstreklameplaten, skriver Costume at forbrukerjournalistikk (herunder motereportasjer) ofte kan ha en reklameverdi: «Men at noe har reklameverdi, gjør det ikke

per definisjon til tekstreklame». Det er enighet om at sakene er relevante for Costume, og Costume mener derfor at PFU ikke kan konkludere med at på grunn av redaktørens relasjon til Tjelta/Skavlan så skulle ikke fotoseriene vært publisert i bladet. En slik tolkning lar seg ikke forsvare, skriver Costume og mener også det at sakene fikk bred dekning i andre medier understreker det faktum at det ikke er tale om noe tekstreklame, men normal redaksjonell dekning.

**Klager** understreker at det er Rudjords opptreden hun reagerer på. Bakgrunnen for klagen er «erkjennelsen av at mediene er avhengig av troverdighet, og at leserne derfor skal være sikre på at det redaksjonelle innholdet er basert på en fri og uavhengig journalistisk vurdering.»

Klager er uenig i at reportasjer og kjoler/bikini er uviktig: «Denne klager mener at ukebladene/ magasinene gjennom alle år har hatt et samfunnsoppdrag å fylle, og at de har en berettiget posisjon blant de redaksjonelle produktene, er omfattet av lov om redaksjonell fridom og redaktørplakaten. At ukebladene/magasinene derfor tilhører pressens selvdømmeordning og Vær Varsom-plakaten, følger av dette. Annet innhold følger markedsføringsloven, bl.a.»

Slik klager ser det inneholder alle redaksjonelle publikasjoner enten journalistikk eller reklame. De påklagede artiklene er, slik klager ser det, journalistiske produkt og stylisten jobber journalistisk: «Den journalistiske prosessen kan ikke skrus på eller av underveis. Den pågår helt frem til endelig artikkel/fotoserie m.m. er publisert. [...] Stylisten påvirker, etter min erfaring, i stor grad det endelige visuelle journalistiske produktet - og har, vil jeg i rettferdighetens navn hevde, en verdiskapende og derfor redaksjonell rolle i fremstillingen av et journalistisk produkt. Jfr. også Tekstreklameplakaten som refererer til "at innhold og presentasjon" skal være "uten bindinger til utenforstående interesser". [...] Jeg vil sterkt hevde at stylisten bringer inn verdifulle ferdigheter i et redaksjonelt produkt som de fagpersonene de er, og at de derfor har en betydning.» Klager merker seg at Bonnier Media argumenterer med at stylisten ikke har noen journalistisk funksjon under fotoopptaket, men viser til at Rudjords navn er nevnt i byline både i reportasjen om Pia Tjeltas bilder og i motesaken om Jenny Skavlans bikinier.

At det er helt vanlig at en sjefredaktør i magasinbransjen er til stede under store og bærende fotoopptak, mener klager viser at redaktøren har en viktig rolle å spille for det redaksjonelle sluttproduktet. Klager skriver: «Om det er stylisten eller redaktøren - eller den nære venninnen - som er til stede på fotoshootet, går rett inn i klagens kjerne, nemlig den utydelige dobbeltrollen. At redaktøren som er stylist er tilstede der formidlingen av dennes venninnes kjolekolleksjon/bikini kolleksjon anrettes og fotograferes, er en dobbeltrolle som også gjør det vanskelig for de øvrige til stede å utøve sin journalistiske profesjon.»

At det er kjent blant mange at Rudjord og Tjelta er venner, «er ikke et premiss som kan legges til grunn for ikke å ta nødvendige hensyn til en slik dobbeltrolle» skriver klager. Når det gjelder relasjonen Rudjord og Skavlan, skriver klager: «Jeg har ingen grunn til å påstå at de to er venner ut over at de har vært omtalt som dette i mediene i flere sammenhenger lenge før denne klagen, har fremstått på bilder sammen med referansen "venninner" i bildetekster, samt bl.a. i sosiale medier, dertil fremstillingen "backstage" av fotoopptaket i Thailand på Instagram (se tidl. vedlegg) og at de valgte å reise sammen med partnere på denne turen.»

Det påpekes for øvrig at intervjuet med Skavlan har byline "Av Redaksjonen", noe klager

mener er uvanlig for bladet: «En rask gjennomgåelse viser at i de sakene der flere er involvert, er også flere navn listet opp.» Klager minner om at de innklagede sakene har stor kommersiell verdi for de impliserte, og slik klager ser det, viser flere av de valg som er tatt at bevisstheten omkring dobbeltroller ikke står sentralt: «At det er en tett kobling mellom det redaksjonelle og det kommersielle i disse sakene, vises også ved at det er samme fotograf som både har tatt bildene til Tjelta-reportasjen og Skavlan-reportasjen i Costume og de respektive pressebildene for de nevnte kolleksjonene (Jørgen Gommæs). Skavlans promobilder er, så vidt jeg forstår, fotografert på samme reise til Thailand der Costumes bikini-reportasje ble fotografert.»

**Costume** mener PFU må skille mellom Rudjords rolle som redaktør og hennes funksjon som stylist i de to artiklene. Ifølge Costume er det åpenbart at sakene har betydelig nyhetsinteresse for Costume og at det derfor ikke er noen saklig grunn til å stille spørsmål ved Rudjords beslutning om å trykke dem.

Slik Costume ser det, medfører heller ikke stylist-rollen spesielle utfordringer i forhold til den redaksjonelle integritet og troverdighet. Costume mener rollen som stylist gir ingen grunn til å stille spørsmål ved om det er utøvet innflytelse på det redaksjonelle innholdet og rollen som stylist utfordrer ikke interessekonflikter i forhold til redaksjonelle oppgaver.

Det kan ikke være slik, skriver Costume, at hvilke som helst stylist vil bryte VVp dersom man har et venneforhold til den som omtales i reportasjen. «Hva med en sportsfotograf har et venneforhold til en skiløper? [...] «Det vil bli praktisk uholdbare arbeidsforhold i mediene hvis en slik formell tilnærming skal følges».

Rudjords funksjon som stylist krenker verken hennes eller Costumes redaksjonelle integritet og troverdighet, skriver Costume og viser til at premissene for innholdet var allerede lagt da sjefredaktøren sa ja til reportasjene. På hvilken måte mener klager at reportasjen ville sett annerledes ut på trykk dersom Rudjord ikke var til stede? spør Costume.

Om venneforhold skriver Costume at det er utvist åpenhet omkring dette, i alle fall for Costumes lesere: «I den grad funksjonen som stylist kombinert med vennskapet i det hele tatt ansees som en dobbeltrolle som problematisk ift den journalistiske integritet og troverdighet, så må de antas at Costumes lesere kjenner til vennskapet og dermed dobbeltrollen.»